

HELENA ROŽMAN: Razvojno varstvo stavbne dediščine na primeru Kostanjevice na Krki;

Slovensko etnološko društvo; Knjižnica Glasnika SED 46, Ljubljana 2012, 143 str.

Razvojno varstvo
stavbne dediščine na primeru
Kostanjevice na Krki

Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva 46

Monografija *Razvojno varstvo stavbne dediščine na primeru Kostanjevice na Krki* avtorice dr. Helene Rožman je kot zelo poglobljena študija nastala v okviru njenega doktorskega študija. Kot je avtorica opredelila že v uvodu, je v njej želela poudariti vsebinske, funkcionalne in druge težave v odnosu prebivalcev in lastnikov do nepremične kulturne dediščine oziroma posebnosti načina življenja v teh razmerjih. Tako usmerjena raziskava ima pri reševanju težav z ohranjanjem kulturne dediščine in hkrati omogočanjem razvoja kakovosti bivanja v neposrednem odnosu do tega cilja pomembno vlogo, ne samo kot znanstvena analiza, ampak tudi neposredno kot del strokovnih izhodišč za načrtovanje razvoja teh izjemnih vrednot. Glede na sedanje cilje in posebnosti reševanja izbranega problema avtorica povsem pravilno ugotavlja nujnost vključevanja več strokovnih disciplin, med njimi predvsem etnologije oziroma kulturne antropologije in s tem tudi prebivalcev obravnavanih območij, zlasti zgodovinsko pomembnih mestnih jeder. Avtorica je svoj raziskovalni pristop združila z zgodovinsko in deskriptivno metodo, kar naj bi bila podlaga za dopolnjeno ali delno spremenjeno metodo raziskovanja ter načrtovanja prenov starega naselbinskega jedra in izhodišče za posamezne

ravni upravljanja z dediščino. To je kakovostno dopolnilo k obstoječi praksi, ki žal največkrat izključuje zlasti aktivno sodelovanje s prebivalci in z lastniki. Podatke in deloma ocene je po številnih virih povzela z zgodovinsko metodo. Tako sta nastali predstavitev in hkrati kritična presoja vrednotenja različnih sestavin dediščine obravnavanega vzorca, kakor so to ocenjevale različne stroke. Obenem je to ne le strokovno utemeljeno izhodišče za splošno oceno dediščinskih vrednot, ampak tudi nova metodologija, ki naj bi se uporabljala zlasti pri izdelavi strokovnih spomeniškovarstvenih podlag za prostorske načrte razvoja in hkratnega varstva starih mestnih jeder. Ker pa je uporabila načine, ki jih v največji meri uporablja etnološka stroka, jih je dopolnila s posebno anketo kot delom deskriptivne metode in hkrati načinom sodelovanja s prebivalci in z lastniki.

To naj zagotovi ne le analizo stanja, ampak naj bi bila hkrati posebna oblika posredovanja strokovnih ugotovitev prebivalcem in tako neke vrste izobraževanje ter pridobivanje njihove podpore pri specifični razvojnega varstva kulturne dediščine. Tako naj bi raziskava obravnavala predvsem težave, ki jih med različnimi disciplinami obravnava zlasti etnologija oziroma kulturna antropologija. Ker tako nastaja posebna oblika strokovnih podlag za formalne urbanistične načrte (OPPN – Občinski podrobni prostorski načrt z dodatkom Konservatorskega načrta za preno), monografija podaja nove pristope in temeljna izhodišča metodologije za uveljavljanje omenjenih principov, ki jih zahteva tudi nova zakonodaja.

S tako razvito novo metodo raziskovanja naselij z izjemno kvalitetno dediščino je na starem jedru Kostanjevice nastal vzorčni primer kot dokaz, kako je treba obstoječo prakso, zakonodajo in pravila zanj nado mestiti predvsem z aktivnim sodelovanjem s prebivalci, z lastniki in uporabniki, za kar naj bi poskrbela predvsem etnološka stroka. Avtorica je predstavila tudi nekaj primerov iz drugih okolij, kar je vsekakor dragoceno dopolnilo temeljnemu cilju, naj postane ohranitev kulturne dediščine ne le muzejska dejavnost, ampak resnično po-

memben temelj za razvoj kakovosti bivanja.

V monografiji je nakazana tudi določena potreba po dopolnitvi nekaterih sestavin analize vzorčnega primera. Poudarek je tudi na ugotovitvi, da ni dovolj le obravnavati ozko izbranih posameznih spomenikov ali njihovih kakovosti, ampak hkrati tudi odnosa do okolja in prostora, v katerem so in s katerim sta povezani njihova vsebina ter prihodnost. S stališča ene od nujno sodelujočih strok bi bilo na primer za umetnostnozgodovinsko vrednotenje treba dopolniti oceno in vlogo nekaterih najpomembnejših arhitektur, kar naj bi opravičilo temeljne cilje in usmeritve ohranjanja naselja in posameznih stavb kot kulturnih spomenikov, hkrati pa naj bi bila nakazana njihova vloga v »novi« vsebini prenovljenega mestnega jedra. Tudi v tem primeru bi bili tako na izbrani lokaciji še ustrezneje dokazani nujnost in način interdisciplinarnega pristopa ter sodelovanja med strokami ter »uporabniki« tega območja ali posameznih stavb, kot je to v monografiji večkrat povsem ustrezno navedeno.

V sklepu monografije so predstavljene številne specifične težave in možnosti za trajnostno preno Kostanjevice, kar je pomembna vrednost raziskave in eden od njenih povsem ustreznih sklepanj. Tako je lahko monografija eden od ključnih vzorcev ne le za Kostanjevico, ampak za splošno izboljšanje načina in ciljev načrtovanja »razvojnega varstva« naselbinske kulturne dediščine pri nas. Hkrati s tem sta poudarjena še predlog oziroma splošna metoda sodelovanja etnologije kot stroke v raziskovanju in načrtovanju podobnih primerov. Tako je monografija obenem lahko tudi predlog za široko reševanje te problematike tako v stroki kot praksi. S tem bi pridobila večji pomen za neposredno uporabnost, kar je v njej povsem pravilno navedeno tudi kot eden med njenimi glavnimi cilji.

* Prof. dr. Peter Fister, univ. dipl. inž. arh., Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani, 1000 Ljubljana, Zoisova cesta 12, E-naslov: peter.fister@guest.arnes.si